

La màscara de la revolució

Què tenen en comú el fundador de Wikileaks, Julian Assange, els manifestants opositors veneçolans o el grup de 'hackers' Anonymous? L'ús d'un mateix rostre, el de Guy Fawkes, un conspirador catòlic anglès del segle XVII que va voler fer saltar pels aires el palau de Westminster, Jaume I d'Anglaterra i l'aristocràcia protestant.

Reportatge de Nicolas Tomás

“**U**na malaltia desesperada requereix un remei perillós”. Soterranis de la Cambra dels Lords, palau de Westminster, al Londres del novembre de 1605, fa 410 anys. Un home. I amb ell, 36 barrils de pólvora. Just a sobre, la sala on havia de celebrar-se la reunió entre el rei Jaume I i els més alts representants de la nació, els lords, amb motiu de l'obertura de les portes del Parlament per part del monarca. L'objectiu: fer saltar pels aires l'edifici i els qui hi fossin dins. No obstant això, no tot va sortir com volien. El nom que se li va donar posteriorment a l'operació: la conspiració de la pólvora.

Aquell home solitari era Guy Fawkes –després va canviar-se el nom per Guido–, catòlic anglès nascut en un ambient protestant que va servir a les files de l'exèrcit espanyol dels Països Baixos. Fawkes, però, no era tan solitari en les seves accions. Formava part d'un grup de tretze conspiradors catòlics que, fent volar el Parlament anglès, volien emportar-se per davant l'elit protestant que governava l'Anglaterra d'aquells temps, és a dir, el rei, la seva família i gran part de l'aristocràcia anglesa, que tant els reprimien. Abans Guy Fawkes ja havia viatjat a Espanya a demanar ajuda al rei Felip III per posar fi a la vida del rei Jacob, amb qui estava en guerra, però el monarca espanyol s'hi va negar en rodó.

Els tretze conspiradors van llogar una cripta als soterranis del palau de Westminster. A poc a poc, allà van anar emmagatzemant els 36 barrils de pólvora amb què volien dur a terme el complot, esperant l'obertura del Parlament per part del rei. La cerimònia havia de celebrar-se a principis d'octubre, però per una epidèmia de pesta va ser ajornada al 5 de novembre. No obstant això, després que un noble catòlic rebés una carta anònima advertint-lo que no s'apropés al Parlament, el 4 de novembre, un dia abans, van ordenar el registre de tot l'edifici. I van enxampar Guy Fawkes, sol, amb les mans a la massa, mentre enllestia els últims preparatius per a l'explosió de l'endemà.

Alguns dels conspiradors van ser capturats i executats en l'acte. Altres van fugir de Londres en va, perquè tard o d'hora serien trobats i també executats. La resta, entre els qui s'inclou Fawkes, van ser jutjats i sotmesos a tortures brutals. "Una malaltia desesperada requereix un remei perillós", hauria dit en un dels interrogatoris. També van ser executats, "en el mateix lloc que havien planificat enderrocar". Enfront del palau de Westminster, davant del públic que pagava entrada, se'ls va castigar amb la pena reservada als traïdors: *hanged, drawn and quartered*, és a dir, penjats, arrossegats i esquarterats. Se'ls van tallar els testicles, obrir el ventre i treure els budells encara en vida. Fawkes, per evi-

tar l'agonia i enganyant el botxí, va saltar de l'escala on estava penjat, de manera que es trencà el coll.

Ben aviat els catòlics van patir les conseqüències d'aquella conspiració de la pólvora frustrada. Unes conseqüències que van ser legals i jurídiques, com ara la prohibició de servir com a oficials a l'exèrcit o la privació del dret a vot (que no van recuperar fins al segle XIX). Però també va tenir repercussions socials, amb una forta estigmatització per part de la societat anglesa de l'època. Malgrat això, positiu en alguns casos i negatiu en d'altres, Guy Fawkes s'ha convertit en tot un símbol, una icona que ha arribat fins als nostres dies. El seu rostre, representat a través d'una màscara, que respecta el seu bigoti i la barba punxeguda i vertical, encara més.

No és que Fawkes dugués una màscara. Això va ser un invent posterior. Qui la va crear, inspirat en la figura del conspirador catòlic anglès, van ser l'escriptor Alan Moore i l'il·lustrador David Lloyd, tots dos anglesos, autors de la sèrie de deu còmics *V for Vendetta* (1982-1988). I el que la va popularitzar, dues dècades més tard, va ser Hollywood, a través de la pel·lícula de títol homònim, *V for Vendetta* (2005), basada en els còmics de Moore i Lloyd, dirigida per l'australià James McTeigue i protagonitzada per Hugo Weaving i Natalie Portman.

Les semblances entre el protagonista de *V for Vendetta*, de nom "V", i Guy Fawkes són inevitables des del moment en què el primer està inspirat en el personatge del segon. La història està ambientada a l'Anglaterra d'un futur pròxim però indeterminat, després d'una guerra nuclear que ha destruït mig món. El poder a la Gran Bretanya és a les mans d'un partit feixista, Norse Fire (Foc Nòrdic). "V", un revolucionari subversiu que ningú sap ben bé d'on ha sortit i que s'amaga rere la màscara somrient de Fawkes, inicia la seva pròpia croada contra el Govern totalitari, despòtic, que controla els seus ciutadans amb propaganda, càmeres, micròfons... Mentre fa

de justicier, "V" també tracta de convèncer la població britànica del canvi de model necessari.

La màscara, però, també ha traspasat la frontera que separa la ficció de la realitat. El 2009 se la van posar manifestants a Londres, en una protesta contra les despeses dels diputats, i simbòlicament van fer explotar un fals barril de pólvora. El 2011 la va fer sevir el fundador de WikiLeaks, Julian Assange, en una manifestació davant de la Borsa també a la capital anglesa. El 2012 va ser el torn dels nacional-anarquistes australians. El 2014 van emmascarar-se molts veneçolans que van sortir als carrers de totes les ciutats en un context de crisi econòmica, política i social per exigir la caiguda del chavisme. I la llista encara podria continuar: Nova York, Praga, Nova Delhi, Bangkok, Istanbul, São Paulo, el Caire... Fins i tot a les primaveres àrabs, i en provocaren la prohibició a Bahrain i els Emirats Àrabs. "La màscara de Guido Fawkes s'ha convertit en una marca de la protesta contra la tirania", afirmava David Lloyd entrevistat per la BBC, "sembla una cosa única, una icona de la cultura popular".

No és la mateixa màscara que es posava Jim Carrey a la dècada dels 90, però també qui se la posa sembla reencarnar-se en el personatge que representa. Ara Anonymous, amb la màscara de Guy Fawkes –que també ha ajudat a popularitzar–, continua lliurant batalles. Primer va ser contra el Ku Klux Klan. Després dels nous atemptats de París, la seva croada és contra l'Estat Islàmic. Així ho expressaven en un vídeo aquell mateix cap de setmana: "Us trobarem, us caçarem, hi haurà atacs massius. Aquests atacs no poden quedar impunes. Posarem en marxa l'operació més gran mai vista contra ISIS (...) La guerra ha estat declarada (...) Nosaltres no perdonem i no oblidem". I el seu complot sí que els està sortint bé: només la setmana passada van aconseguir eliminar més de 5.500 comptes d'extremistes i filtrar els noms de presumptes reclutadors de l'Estat Islàmic. •